

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران
معاونت بررسی‌های اقتصادی

روند ماهانه تجارت کالای بدون نفت خام ایران طی پنج ماهه نخست سال ۱۳۹۸

مطابق آمارهای منتشر شده توسط گمرک، طی پنج ماهه نخست سال ۱۳۹۸، تراز تجارت کالایی بدون نفت خام کشور با مازاد ۶۱ میلیون دلاری همراه بوده که نسبت به ماه مشابه سال گذشته حدود ۸۹ درصد کاهش یافته است. به نظر می‌رسد طی پنج ماهه نخست ۱۳۹۸ نسبت به مدت مشابه سال ۱۳۹۷، متوسط قیمت کالاهای صادراتی (۲۹۳ دلار به ازای هر تن) بیش از متوسط قیمت کالاهای وارداتی (۱۲۵۶ دلار به ازای هر تن) کاهش یافته است. ضمن اینکه، بر اساس آمارهای منتشر شده به نظر می‌رسد در پنج ماهه نخست سال ۱۳۹۸، به علت تشدید تحریم‌ها سهم بازار برخی کشورها از صادرات کالایی ایران کاسته شده و بازارهای دیگری جایگزین آنها شده‌اند که از جمله آنها می‌توان به امارات متحده عربی اشاره کرد.

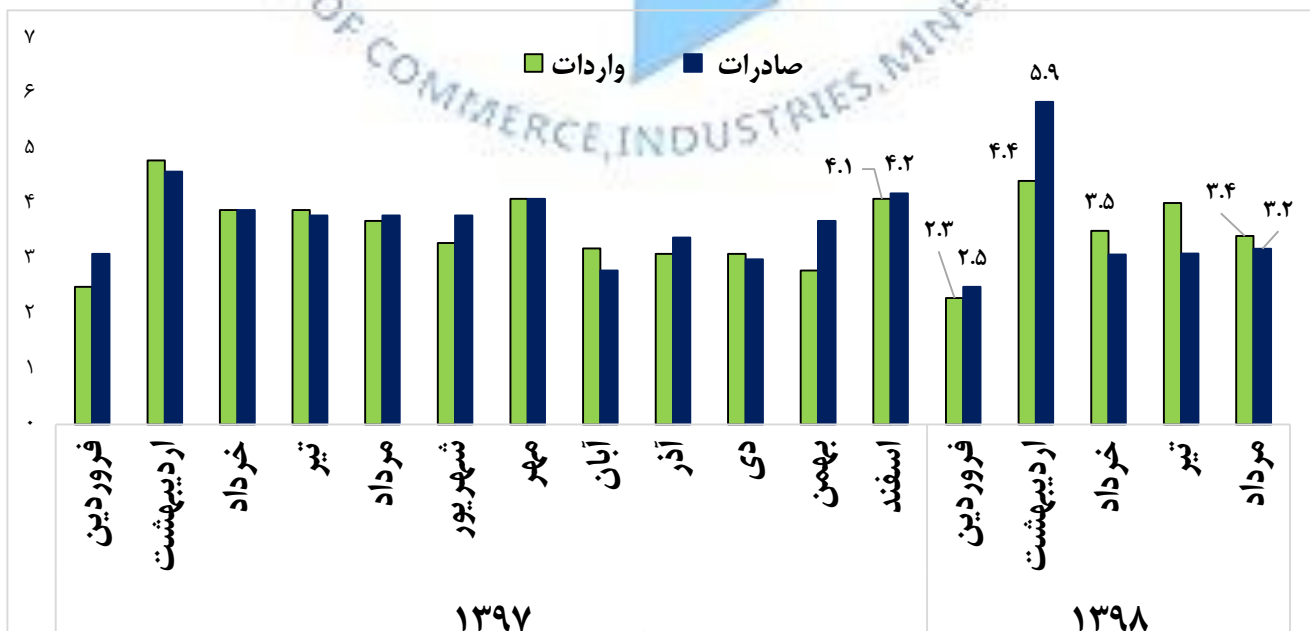
تهیه شده توسط مسارجی‌نژاد

مهرماه ۱۳۹۸

معاونت بررسی های اقتصادی

- ❖ بر اساس آمارهای منتشر شده توسط گمرک، ایران طی پنج ماهه نخست ۱۳۹۸، حدود ۱۴ میلیون تن به ارزش ۱۷,۷ میلیارد دلار واردات کالا و حدود ۶۱ میلیون تن به ارزش ۱۷,۸ میلیارد دلار صادرات کالایی بدون احتساب نفت خام داشته است. تراز تجاری کشور طی بازه زمانی مذکور با مازاد ۶۱ میلیون دلاری همراه بوده که نسبت به مقدار مشابه سال گذشته حدود ۸۹ درصد کاهش یافته است.
- ❖ متوسط قیمت صادرات کالایی ایران (بدون احتساب نفت خام) طی پنج ماهه نخست سال ۱۳۹۸ حدود ۲۹۳ دلار به ازای هر تن بوده که نسبت به مقدار مشابه سال ۱۳۹۷، کاهش ۲۹ درصدی را تجربه کرده است.
- ❖ متوسط قیمت واردات کالایی ایران طی پنج ماهه نخست سال ۱۳۹۸ حدود ۱۲۵۶ دلار به ازای هر تن بوده که نسبت به پنج ماهه مشابه سال گذشته ۷ درصد کاهش یافته است.
- ❖ همانطور که از نمودار ۱ مشخص است، روند ارزشی صادرات کالایی بدون نفت خام از ابتدای سال ۱۳۹۸، پس از کاهش ۴۰ درصدی در فروردین ۱۳۹۸ نسبت به اسفند ۱۳۹۷، در اردیبهشت ماه بیش از دو برابر شده و به حدود ۶ میلیارد دلار رسیده که این رقم بیشترین مقدار صادرات طی یک سال گذشته بوده و پس از آن مجددا در خرداد ۱۳۹۸ کاهش یافته و تا مردادماه تغییر چندانی نداشته است. واردات نیز در فروردین ۱۳۹۸ حدود ۲,۳ میلیارد دلار بوده که کمترین مقدار ارزش واردات کالایی از فروردین ۱۳۹۷ تا مرداد ۱۳۹۸ را به خود اختصاص داده است. پس از آن واردات کالا با رشد ۹۱ درصدی در اردیبهشت ماه به ۴,۴ میلیارد دلار رسیده که بیشترین مقدار واردات طی سال ۱۳۹۸ بوده، سپس ارزش واردات مجددا در خرداد ۱۳۹۸ با کاهش ۲۰ درصدی همراه شده و به ۳,۵ میلیارد دلار رسیده و پس از آن در مرداد ۱۳۹۸ به ۳,۴ میلیارد دلار رسیده است.
- ❖ طی پنج ماهه نخست ۱۳۹۸، تنها در دومه ابتدایی سال ارزش صادرات کالا نسبت به واردات کالا بیشتر بوده و در سه ماه بعدی واردات کشور از صادرات پیشی گرفته است.

نمودار ۱- روند ارزشی واردات و صادرات کالا (بدون احتساب نفت خام) طی فروردین ۱۳۹۷ تا مرداد ۱۳۹۸- میلیارد دلار

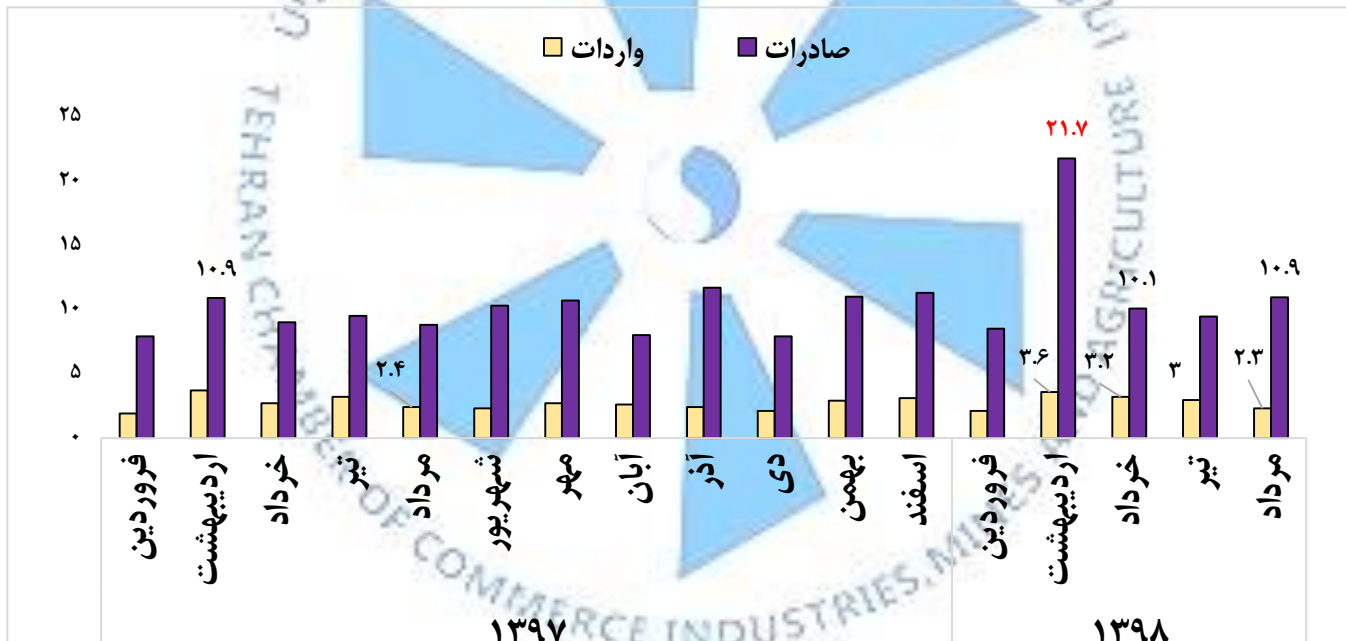
معاونت بررسی های اقتصادی

❖ مطابق با نمودار ۲، روند وزنی صادرات کالایی بدون نفت خام طی فروردین ۱۳۹۷ تا مرداد ۱۳۹۸ نشان می‌دهد که در اردیبهشت ۱۳۹۸ صادرات کشور به لحاظ وزنی به طور قابل توجهی بالاتر از سایر ماهها بوده است. طی این ماه مقدار صادرات کالایی حدود ۲۲ هزارتن بوده که این مقدار ۲ برابر ماه مشابه سال ۱۳۹۷ است. در خرداد ۱۳۹۸ وزن صادرات کالایی بدون نفت خام با کاهش ۵۳ درصدی به ۱۰,۱ هزارتن رسیده است. شایان ذکر است که در مرداد ماه این رقم برابر با حدود ۱۱ هزارتن است.

❖ روند ماهانه میزان واردات کالایی در سال ۱۳۹۸ از اردیبهشت ماه نزولی بوده و از ۳,۶ میلیون تن در اردیبهشت ۱۳۹۸، به ۲,۳ میلیون تن در مرداد این سال (کاهش ۳۶ درصدی) رسیده است.

❖ واردات کالا به لحاظ وزنی در مرداد ۱۳۹۸ برابر با ۲,۳ میلیون تن بوده که نسبت به ماه گذشته با کاهش حدود ۲۳ درصدی مواجه بوده و نسبت به ماه مشابه سال گذشته، ۴ درصد کاهش یافته است.

نمودار ۲- روند وزنی صادرات و واردات کالا (بدون احتساب نفت خام) طی فروردین ۱۳۹۷ تا مرداد ۱۳۹۸ - میلیون تن

منبع: گمرک ج.ا.ا.

❖ با توجه به نمودار ۴، صادرات بدون نفت خام ایران به چین به عنوان بزرگترین مقصد کالاهای ایرانی در پنج ماهه نخست سال ۱۳۹۸ حدود ۴,۴ میلیارد دلار بوده و سهم آن از مجموع ارزش صادرات کالایی بدون نفت خام کشور از ۱۹,۵ درصد در مدت مشابه سال ۱۳۹۷ به ۲۴,۹ درصد رسیده است.

❖ صادرات کالایی ایران به عراق که طی پنج ماهه نخست سال ۱۳۹۷، در میان مقاصد صادراتی کشور، جایگاه سوم را داشته، در پنج ماهه نخست ۱۳۹۸ با ارزش صادرات ۳,۹ میلیارد دلار در جایگاه دوم قرار گرفته و سهم حدود ۲۱ درصدی از صادرات ایران را به خود اختصاص داده است.

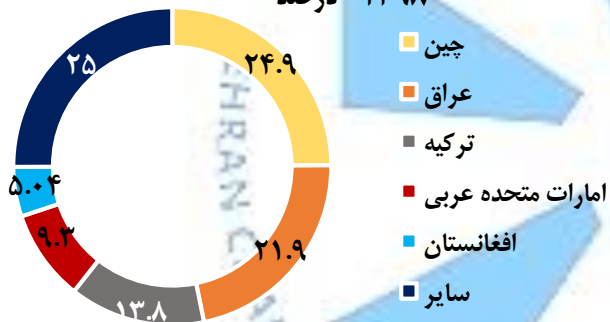
معاونت بررسی های اقتصادی

❖ طی پنج ماهه نخست ۱۳۹۸، پس از عراق، ترکیه با ۲,۴ میلیارد دلار و سهم تقریباً ۱۴ درصدی رتبه سوم را در میان ۵ کشور عمده صادراتی به خود اختصاص داده است. این در حالی است که این کشور طی پنج ماهه نخست سال ۱۳۹۷ در میان پنج کشور عمده مقصد صادرات ایران قرار نداشته است.

❖ طی مدت مذکور، امارات متحده عربی و افغانستان به ترتیب با ۱,۶ میلیارد دلار و ۸۹۸ میلیون دلار در جایگاه چهارم و پنجم در میان مقاصد صادراتی ایران قرار داشته‌اند.

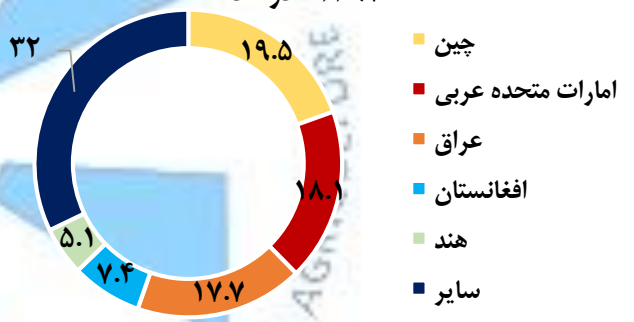
❖ به نظر می‌رسد طی ۵ ماه نخست سال ۱۳۹۸، سهم بازار برخی کشورها از صادرات کالایی ایران کاسته شده و بازارهای دیگری جایگزین آنها شده‌اند. از جمله این بازارها می‌توان به کشور امارات به عنوان یکی از مهم‌ترین مقاصد صادراتی کشور اشاره کرد که سهم آن از ارزش صادرات کالایی ایران از ۱۸,۱ درصد در پنج ماهه نخست ۱۳۹۷ به حدود ۹,۳ درصد در پنج ماهه نخست ۱۳۹۸ رسیده است (کاهش حدود ۴۹ واحد درصدی).

نمودار ۴- عمده‌ترین مقاصد صادراتی طی ۵ ماهه نخست سال ۱۳۹۸- درصد

منبع: گمرک ج.ا.

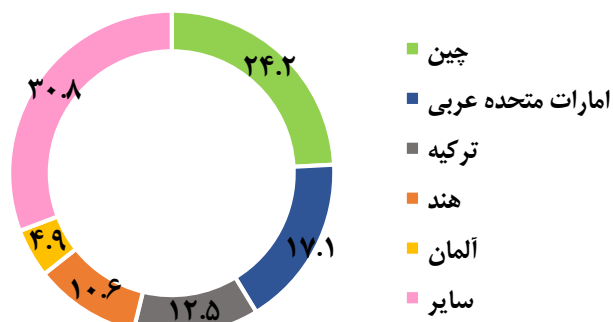
نمودار ۳- عمده‌ترین مقاصد صادراتی طی ۵ ماهه نخست سال ۱۳۹۷- درصد

منبع: گمرک ج.ا.

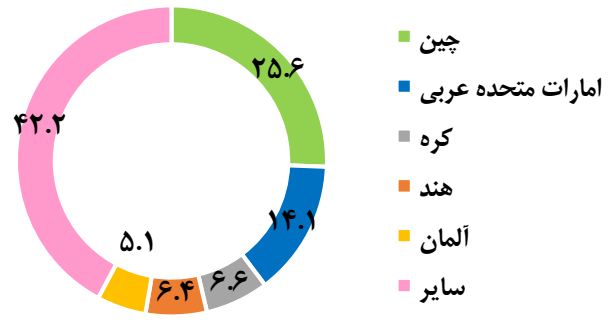
❖ مطابق با نمودار ۶، در پنج ماهه نخست ۱۳۹۸ به ترتیب کشورهای چین با رقم ۴,۳ میلیارد دلار، امارات متحده عربی با حدود ۳ میلیارد دلار، ترکیه با ۲,۲ میلیارد دلار، هند با ۱,۹ میلیارد دلار و آلمان با ۸۶۵ میلیون دلار، پنج کشور عمده طرف معامله واردات کالایی ایران بوده‌اند. این در حالی است که در مدت زمان مشابه سال ۱۳۹۷، کره نیز جزو مبادی عمده واردات کالایی ایران بوده است.

نمودار ۶- عمده‌ترین مبادی واردات طی ۵ ماهه نخست سال ۱۳۹۸- درصد

منبع: گمرک ج.ا.

نمودار ۵- عمده‌ترین مبادی واردات طی ۵ ماهه نخست سال ۱۳۹۷- درصد

منبع: گمرک ج.ا.

معاونت بررسی های اقتصادی

- ❖ با توجه به اینکه، گمرک از اردیبهشت ۱۳۹۸ تاکنون جزئیات آمارهای صادرات و واردات را منتشر نکرده، در ادامه، صرفاً به بررسی ارزش صادرات و واردات ایران و سه کشور چین، ترکیه و امارات که جز پنج کشور مهم مبدا و مقصد تجاری ایران به شمار می روند، پرداخته می شود. همانطور که از جدول ۱ مشخص است، صادرات کالایی ایران به چین طی پنج ماهه نخست سال ۱۳۹۸ نسبت به پنج ماهه نخست سال ۱۳۹۷ حدود ۱۶ درصد افزایش یافته است؛ این درحالی است که واردات از این کشور طی بازه مذکور با کاهش حدود ۱۰ درصدی همراه بوده است. تراز تجاری ایران و چین بدون احتساب نفت خام، طی بازه زمانی مذکور، حدود ۱۰۰ میلیون دلار به نفع ایران بوده است.
- ❖ صادرات کالایی ایران به ترکیه طی پنج ماهه نخست سال ۱۳۹۸ نسبت به پنج ماهه نخست سال ۱۳۹۷ بیش از ۳ برابر شده؛ این درحالی است که واردات از این کشور طی بازه مذکور، بیش از ۲ برابر شده است. تراز تجاری ایران و ترکیه بدون احتساب نفت خام، در پنج ماهه نخست ۱۳۹۸ حدود ۲۰۰ میلیون دلار به نفع ایران بوده است.
- ❖ صادرات کالایی ایران به امارات طی پنج ماهه نخست سال ۱۳۹۸ نسبت به پنج ماهه نخست سال ۱۳۹۷ حدود ۵۱ درصد کاهش یافته؛ این درحالی است که واردات از این کشور طی بازه مذکور، حدود ۱۳ درصد افزایش یافته است. تراز تجاری ایران و امارات متحده عربی بدون احتساب نفت خام، طی پنج ماهه نخست ۱۳۹۸ حدود ۱,۳ میلیارد دلار به نفع امارات بوده است.

جدول ۱. تراز تجاری کشورهای چین، ترکیه و امارات در ۵ ماهه نخست سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ (میلیارد دلار)

کشور	صادرات بدون نفت خام		واردات		تراز تجاری	
	۱۳۹۸	۱۳۹۷	درصد تغییرات	۱۳۹۸	۱۳۹۷	درصد تغییرات
چین	۴.۴	۳.۸	۱۶	۴.۳	۴.۸	-۱۰
ترکیه	۲.۴	۰.۷	۲۵۷	۲.۲	۰.۹۳	۱۳۸
امارات	۱.۷	۳.۵	-۵۱	۳.۰۴	۲.۷	۱۳

منبع: گمرک ج.ا.